НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

Говор на презентацији Годишњег извештаја о стабилности финансијског система у 2018. години

Др Јоргованка Табаковић, гувернер

Београд, 31. јул 2019.

Даме и господо, поштовани представници медија и драге колеге,

Добро дошли на презентацију Годишњег извештаја о стабилности финансијског система у 2018. години. Пред вама је извештај за годину у којој је Србија постигла највишу стопу привредног раста у последњих десет година, очувала ниску и стабилну инфлацију и додатно ојачала домаћи финансијски систем. Годину у којој су повећана дугорочна улагања у нашу земљу, а учешће јавног дуга у бруто домаћем производу додатно смањено. Морам да кажем да су такви резултати остварени упркос изазовима из међународног окружења, чији смо сви били сведоци – попут протекционизма светских економија, геополитичких тензија или неизвесности у вези с процесом изласка Велике Британије из Европске уније.

Извештај о стабилности финансијског система започињемо увек кључним условима у међународном окружењу, јер они битно обликују услове и код нас. На светском нивоу, претходну годину обележило је успоравање економске активности у другој половини године код развијених земаља, и последично код земаља у успону. То се одразило и на раст премије ризика земаља у нашем окружењу, као и на корекције изгледа раста за наредни период. Трговинске тензије између водећих светских економија повећавале су и неизвесност на међународном робном и финансијском тржишту. У таквом амбијенту, динамика нормализације монетарних политика водећих централних банака, Европске централне банке и Система федералних резерви била је неизвесна.

Шта је најбољи одговор носилаца политике на растуће неизвесности из екстерног окружења? Најбољи, заправо једини одговор, јесте јачање домаће привреде. Народна банка Србије је, у координацији с другим носиоцима економске политике, континуирано предузимала мере у циљу смањења интерне и екстерне неравнотеже. Стабилнији услови пословања који се мере ценовном и финансијском стабилношћу, уређеним јавним финансијама и бољим изгледима за наредни период, „добили су печат“ и рејтинг агенције *Standard and Poor's* која је поправила изгледе за повећање кредитног рејтинга Србије са „стабилних” на „позитивне”. Као разлоге за такву одлуку Агенција наводи снажан привредни раст, као и резултате Народне банке Србије на плану очувања ценовне и финансијске стабилности.

❖ ***Инфлацију држимо под контролом шест година заредом.***

Током протеклих шест година инфлацију у Србији држали смо под контролом. Прошле године инфлација је у просеку износила 2%, а средњорочна инфлациона очекивања финансијског сектора и привреде остала су усидрена.

У условима ниских инфлаторних притисака, али и ризика из међународног окружења, наставили смо са опрезним вођењем монетарне политике и референтну каматну стопу смо смањили два пута, за по 25 базних поена, на ниво од 3%. Тиме смо наставили да дајемо подршку привредном расту по стопи од 4,3% прошле године. **У јулу ове године додатно смо смањили референтну каматну стопу за 25 базних поена, на 2,75%, што је њен најнижи ниво у режиму циљања инфлације**. Очекујемо да ће се овај импулс брзо пренети на све сегменте тржишта и да ће се и на тај начин наставити наша подршка привредном расту.

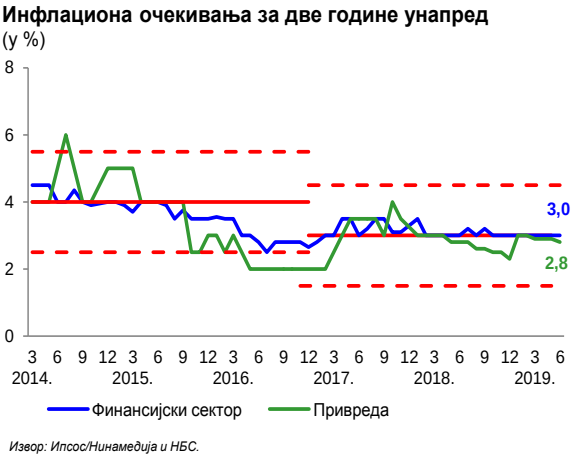

❖ ***Трошак финансирања је смањен, а расположиви доходак привреде и грађана је већи.***

Наставак ублажавања монетарне политике доприносио је даљем смањењу трошкова финансирања грађана и привреде, као и смањењу трошкова финансирања државе. То се види из података да су, у односу на мај 2013. године, када смо започели циклус ублажавања монетарне политике, **каматне стопе на динарске кредите становништву** сада **два пута ниже,** а да су у **сектору привреде чак три пута ниже.** У случају државе, прави пример представљају **седмогодишње динарске хартије** на које је каматна стопа **са 13% крајем 2013. године,** спуштена **на 3,59% у јулу ове године. Управо ту се огледа ефекат пуне координације наших политика и напретка који Србија бележи и на макроекономском плану.**

Знатно ниже каматне стопе и раст расположивог дохотка по том основу, раст економске активности који је праћен растом зарада и најнижом стопом незапослености, били су кључни фактори кредитне активности. Међугодишњи раст кредита приватном сектору прошле године био је готово двоцифрен, са стопом од 9,9%, а била је повољна и структура кредита. **Само у току 2018. године одобрено је преко 240 милијарди динара нових инвестиционих кредита, што је највиши износ до сада.** Тиме су подржани услови да профитабилност привреде од 2015. године расте у континуитету. **Прошлу годину привреда** је завршила с **нето добитком од 500 милијарди динара**, што је **за 126 милијарди динара, односно за трећину више него у 2017. години**. Посматрано по величини предузећа, у свим групама – од микропредузећа до великих предузећа, профитабилност је била у позитивној зони.

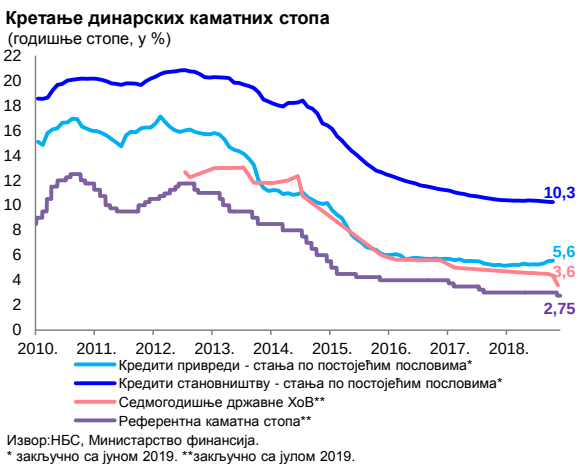

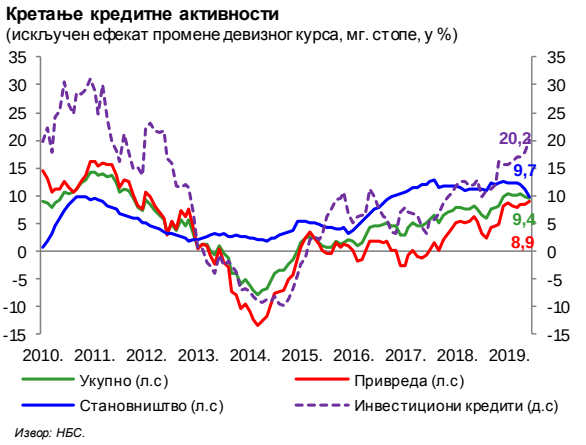

У 2018. години настављен је и позитиван тренд фискалних кретања, уз фискални суфицит од око 0,6% бруто домаћег производа. Учешће јавног дуга у бруто домаћем производу смањено је за 4,1 процентни поен у односу на претходну годину, на 53,8%, а током ове године је и додатно смањено и у мају је износило 51,8%.

У контексту финансијске стабилности, посебно је важно **смањење учешћа доларског дела јавног дуга** у претходне две и по године, и то **с једне трећине на око једну петину** укупног јавног дуга у јуну ове године**.**

И екстерна позиција земље је одржива, и четири године заредом дефицит текућег рачуна платног биланса је у потпуности покривен приливима страних директних инвестиција, које су у 2018. години достигле 3,5 милијарди евра, односно 8,2% бруто домаћег производа. Пуна покривеност се наставља и у овој години.

❖ ***Очували смо стабилност финансијског система.***

У таквом амбијенту, и током 2018. године преовладавали су апрецијацијски притисци. Динар је јачао у односу на евро као резултат добрих макроекономских показатеља привреде, веће заинтересованости инвеститора за дугорочна улагања у Србију и раста извоза робе и услуга. Како бисмо спречили прекомерне краткорочне осцилације курса динара, на међубанкарском девизном тржишту интервенисали смо на обе стране – куповином и продајом девиза, и били смо нето купац девиза у износу од 1,58 милијарди евра. Тиме су додатно ојачане девизне резерве земље, које су на крају децембра 2018. износиле 11,3 милијарде евра. **Крајем јуна ове године, ниво девизних резерви** достигао је **12,1 милијарду евра у бруто износу,** односно **преко 10 милијарди евра нето,** што представља **највиши ниво** откад се ови подаци прате**.** Тако висок ниво девизних резерви **обезбеђује сигурност не само у стабилним условима већ и у случају потенцијалних шокова из окружења.**

Банкарски сектор Републике Србије је и у 2018. години био адекватно капитализован, ликвидан и профитабилан, с показатељима знатно изнад прописаних минимума. Међу изворима финансирања доминирају домаћи депозити, што смањује зависност банака од спољних извора финансирања, као и изложеност ризицима из међународног окружења. Поред тога, резултати макропруденцијалних стрес-тестова, које смо редовно спроводили и у току 2018. године, потврђују да капитализованост и ликвидност банкарског сектора неће бити угрожени чак и у случају екстремно негативних кретања.

Кретање ПАК-а по стрес-сценаријима*
(у %)

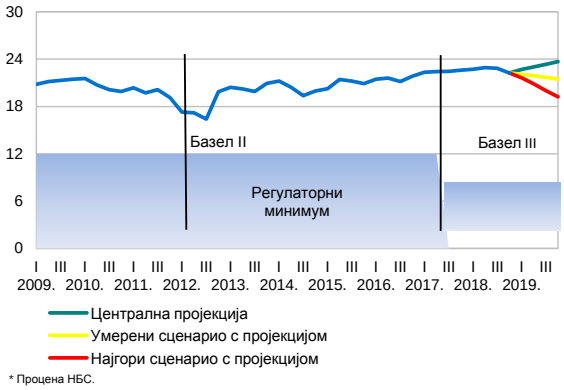

* Процена НБС.
Извор: НБС.

Кретање показатеља ликвидности банкарског сектора по стрес-сценаријима*

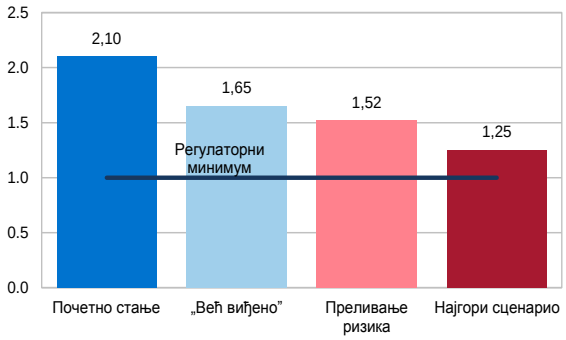

* Процена НБС.
Извор: НБС.

Током претходних конференција на којима смо представљали Годишњи извештај о стабилности финансијског система, учешће проблематичних кредита истицали смо као системски ризик. **Њега смо тако и решавали – системски.** Као резултат тога, на крају 2018. године учешће проблематичних кредита у укупним кредитима банкарског сектора Србије спуштено је на 5,7%, а у јуну ове године је и додатно снижено – на 5,21%. То учешће је за око 17 процентних поена мање, а њихово стање за око 70% ниже у односу на период доношења Стратегије за решавање питања проблематичних кредита. Истовремено, то је и најнижи ниво учешћа проблематичних кредита откад се прати овај показатељ. Делујући проактивно, прошле године смо донели и регулаторне мере у циљу ограничавања ризика који могу проистећи из ненаменског необезбеђеног кредитирања становништва по неоправдано дугим роковима.

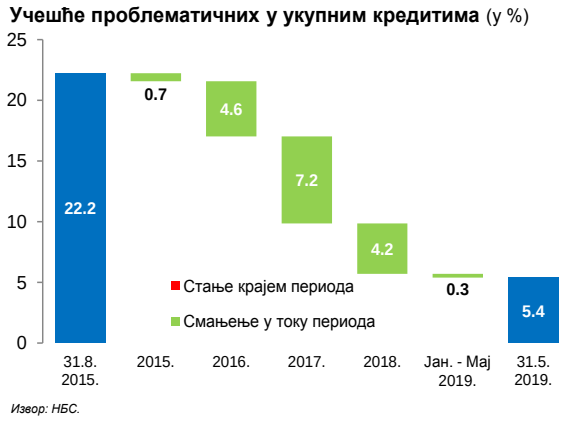

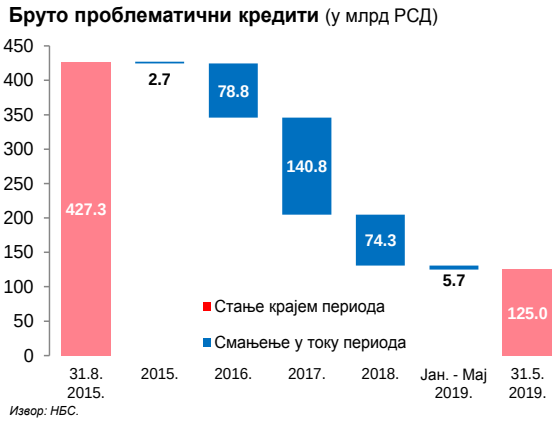

Крајем прошле године, с Владом Републике Србије потписали смо и нови Меморандум о стратегији динаризације, којим су дефинисане додатне мере и активности за подршку даљем расту степена динаризације и смањењу девизног ризика у финансијском систему. Посебно нас радује **раст динарске штедње,** која је данас **готово четири пута већа него на крају 2012,** а у **јулу ове године прешла је 70 милијарди динара. То јесте одраз већег поверења грађана у домаћу валуту.**

Каматне стопе и динарска штедња
(л.с. у %, на годишњем нивоу; д.с. у млрд. RSD)

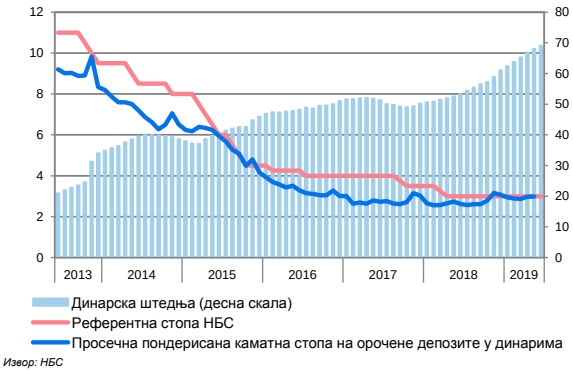

Извор: НБС

Каматне стопе и девизна штедња
(л.с. у %, на годишњем нивоу; д.с. у млрд. EUR)

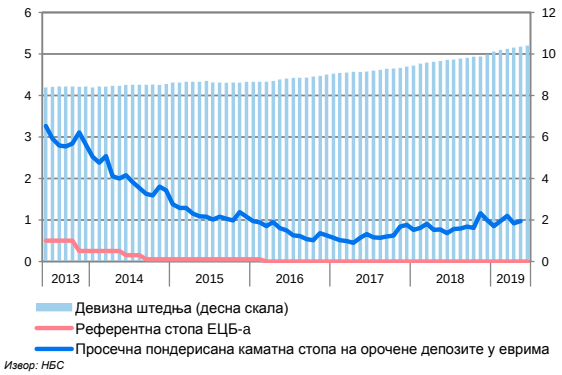

Извор: НБС

❖ ***Идемо у корак са актуелним трендовима, пре свега с потребама корисника.***

Ми смо и прошле године показали да, поред тога што смо традиционални, увек подржавамо развој најсавременијих технологија, обезбеђујући сигурност и штитећи кориснике финансијских услуга. У том сегменту, један од кључних пројеката Народне банке Србије у току 2018. било је и успостављање система за инстант плаћања у Републици Србији. Овај систем плаћања представља важан корак ка дигитализацији платних услуга, који омогућава извршавање инстант плаћања 24 часа дневно, седам дана у недељи, 365 дана у години.

Даме и господо, поштовани представници медија и драге колеге,

Ниска и стабилна инфлација, опрезно вођење монетарне политике, стабилан банкарски систем и повољна фискална кретања позитивно су допринели одржавању и јачању отпорности домаћег финансијског система и макроекономској стабилности земље и у 2018. години.

Упркос свим изазовима из међународног окружења, а није их било мало, током претходне године забележена је најнижа стопа незапослености, уз раст запослености и зарада, што говори о томе да је у Србији вођена добра економска политика и да је повећана отпорност домаће привреде на потенцијалне ризике.

Народна банка Србије је доследним спровођењем монетарне политике, и пуном координацијом с фискалном политиком, битно доприносила постизању добрих економских резултата, што јача основе за одрживи раст.

Због тога данас говоримо и о најнижој премији ризика Србије, која је у јулу, први пут откад се прати за нашу земљу, пала испод 60 базних поена.

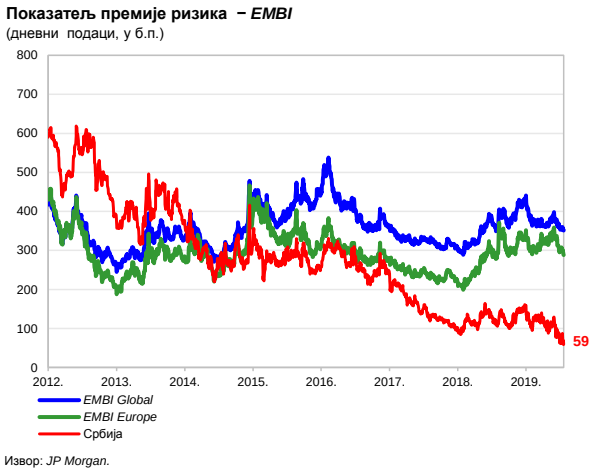

Извор: *JP Morgan.*

Захваљујем на пажњи. Дозволите ми да дам реч генералном директору Сектора за финансијску стабилност Дарку Ковачевићу.